

Kehityspoliittinen investointisuunnitelma 2020 – 2023

1. Johdanto

Tämän investointisuunnitelman tavoite on ohjata valtion talousarviossa olevan finanssisijoitusmäärärahan (24.30.89) kohdentamista Suomen kehityspoliittisten painopisteiden ja tavoitteiden¹ sekä Rinteen hallitusohjelman painotusten ja periaatteiden mukaisesti. Näin se muodostaa määrärahan kehityspoliittisen vaikuttamisen sekä vuosittaisen budjettisuunnittelun perustan vuosille 2020 – 2023.

Suunnitelman lähtökohta on hallitusohjelman kirjaus: *”Hallitus laatii hallituskaudelle laina- ja sijoitusmuotoista kehitysyhteistyötä koskevan investointisuunnitelman, joka ohjaa investointeja hallitusohjelman painotusten ja periaatteiden mukaisesti, erityisesti ilmastorahoitukseen ja vähiten kehittyneisiin maihin. Investointien vaikuttavuuden ja vastuullisuuden kriteereitä vahvistetaan ja niiden toteutumista seurataan. Suunnitelma laaditaan siten, että se voidaan hyväksyä syksyn 2019 budjettiriihen yhteydessä.”*

2. Hallituksen kehityspoliittiset tavoitteet ja investointisuunnitelman lähtökohdat

Finanssisijoitusmäärärahalla tuetaan Suomen kehityspoliittisia tavoitteita ja painopisteitä hallitusohjelman mukaisesti, ko. määrärahan reunaehdot huomioiden. Näistä reunaehdoista keskeisin on se, että finanssisijoitusmäärärahalla on palauma- ja tuotto-odotus, ja sijoitettu pääoma ja investoinneista syntynyt tuotto (korko- tai muu tulo) palautuu valtiolle.

Tässä yhteydessä investointisuunnitelman lähtökohdaksi ehdotetaan kolmea tavoitetta, joita aivan erityisesti painotetaan rahoituskohteiden valinnassa hallituskaudella 2020 - 2023, ja jotka nousevat hallitusohjelman linjauksista. Lisäksi kaikissa finanssisijoituksissa tavoitellaan myös suomalaisen lisäarvon edistämistä ja osaamisen kehittämistä.

2.1 Finanssisijoitusmäärärahalla edistetään Suomen ilmastopoliittisia tavoitteita, vahvistaen ja täydentäen Suomen kansainvälisen ilmastorahoituksen kokonaisuutta

⇒ **Tavoitteeksi otetaan, että vähintään 75 prosenttia rahoituksesta ohjataan ilmastorahoitukseen.²**

Kestävän kehityksen tavoitteet (SDGt) ja kansainvälinen ilmastotavoite rajata maapallon lämpeneminen 1.5 Celsius asteeseen, asettavat tavoitekehikon ja syyt miksi finanssisijoituksia kohdennetaan vahvasti ilmastoon. Molempien osalta on kansainvälisesti tunnustettu, että julkinen raha ei yksin riitä tavoitteiden saavuttamiseen. Suurin osa rahoituksesta tulee mobilisoida yksityiseltä sektorilta.

Hillinnässä tavoitteena on edistää erityisesti uusiutuvia energiamuotoja, energiatehokkuutta ja kestävä metsätaloutta. Sopeutumisen puolella pyritään erityisesti tukemaan ruoka- ja

¹ (1) Naisten ja tyttöjen oikeudet ja asema; (2) Kehitysmaiden talouksien kehittyminen työpaikkojen, elinkeinojen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi; (3) Yhteiskuntien demokraattisuus ja toimintakyky; ja (4) Ilmasto ja luonnonvarojen kestävä käyttö

² Kaudella 2016 – 2019 finanssisijoitusmäärärahasta noin 60 prosenttia kohdistui ilmastotoimiin.

vesiturvaan liittyviä sekä meteorologian alan hankkeita. On luontevampaa huomioida lahjarahan puolella vähiten kehittyneiden maiden ja pienien kehittyvien saarivaltioiden erityistarpeet etenkin sopeutumiseen liittyen, mutta Suomi tarkastelee myös mahdollisuutta käyttää finanssisijoitusmäärärahaa maiden ilmastomuutokseen sopeutumiseen. Rahoitusluonteensa sekä palauma- ja tuotto-odotuksen vuoksi finanssisijoitukset soveltuvat kuitenkin paremmin hillintätoimien rahoittamiseen. Sopeutumiskohteita pyritään silti aktiivisesti hakemaan ja on huomioitava, että useat hillintäinvestoinnit sisältävät myös sopeutumistoimia. Yksityistä rahoitusta pyritään mobilisoimaan mahdollisimman paljon ilmastohaasteisiin vastaamiseen.

2.2 Finanssisijoitusmäärärahalla edistetään Suomen kehityspoliittisia tavoitteita Afrikassa, erityisesti hallituskauden aikana tehtävän Afrikka-strategian kontekstissa.

⇒ Tavoitteeksi otetaan, että vähintään 60 prosenttia rahoituksesta ohjataan rahoituskohteisiin, jotka kohdistuvat Afrikkaan.³

Hallitusohjelma toteaa, että *”kehitysyhteistyön maantieteellinen painopiste on Afrikka.”* Finanssisijoitusmäärärahan suunnittelussa noudatetaan samaa periaatetta. Pyrkimyksenä on tukea Afrikan demokraattista ja taloudellista kehitystä ja vakautta, mm. edistämällä työpaikkojen syntymistä, naisten ja tyttöjen asemaa ja oikeuksia, ilmastomuutoksen torjuntaa ja sopeutumista sekä laadukasta koulutusta. Vuoden 2020 aikana laadittava Afrikka-strategia määrittää tarkemmin Suomen painopisteet, jotka huomioidaan myös ko. tavoitteen edistämässä

2.3 Finanssisijoitusmäärärahalla edistetään oppimisen kriisiin liittyviä toimia, sekä yksityisiä investointeja kehittyvien maiden säällisten työpaikkojen luomiseen ja tasa-arvon edistämiseen.

⇒ Sukupuolinäkökulman vahvistamiseksi pyritään siihen, että 85 prosenttia rahoituksesta sisältää sukupuolten välistä tasa-arvoa edistäviä tavoitteita.

Suomi tarkastelee lähtökohtaisesti oppimista laajempänä kokonaisuutena, jolla on vahvoja yhtymäkohtia työllistymiseen, yhteiskunnalliseen vakauteen erityisesti nopeasti kasvavan nuoren väestön maissa, sekä talouskehitykseen. Koulutukseen panostamalla Suomi vastaa myös globaaliin ihmisten liikkuvuuden aiheuttamaan haasteeseen. Finanssisijoitusmäärärahaa kohdistetaan mahdollisuuksien mukaan oppimisen kriisin tuomien laaja-alaisten haasteiden ratkaisemiseen.

Tämän lisäksi finanssisijoitusmääräraha sopii luonteestaan johtuen erityisen hyvin rahoituskohteisiin ja ohjelmiin, joilla vahvistetaan kehitysmaiden yksityistä sektoria ja joiden kautta pyritään mobilisoimaan muuta yksityistä rahoitusta. Hallitusohjelma linjaa tästä seuraavasti:

”Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää julkisten toimien lisäksi yksityisiä investointeja kehittyvien maiden ilmastotoimiin, tasa-arvon edistämiseen ja reilujen työpaikkojen luomiseen. Suomi toimii omassa kehityspoliitikkassaan ja EU-vaikuttamisessaan niin, että kehitysmaiden kestävän kehityksen investointeihin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta ja yrityksiä.”

---

³ Kaudella 2016 – 2019 finanssisijoitusmäärärahasta noin 50 prosenttia kohdistui Afrikkaan.

Finanssisijoitusmäärärahaa ohjataan sijoituskohteisiin, jotka edistävät vastuullista ja kestävää liiketoimintaa kehitysmaissa. Erityisesti tavoitellaan sijoituksia, jotka mobilisoivat laajemmin yksityisen sektorin sijoituksia. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat useissa maissa suurin työllistäjä, ja finanssisijoitusmäärärahan tavoite on vahvistaa etenkin niiden toimintaedellytyksiä. Naisyrittäjyyden edistäminen on erityinen painopiste. Sukupuolinäkökulman vahvistamiseksi tavoitellaan sitä, että 85 prosenttia uusista sijoituksista sisältää sukupuolten välistä tasa-arvoa edistäviä tavoitteita.

Sijoitusten valmistelussa kiinnitetään huomiota suomalaisten yritysten ja muiden toimijoiden osallistamista hankkeisiin. Suomalaisilla yrityksillä on kilpailukykyistä osaamista, jota voidaan hyödyntää kestäväen kehityksen haasteiden ratkaisemiseen. Finanssisijoitukset voivat toimia alustana, joka avaa mahdollisuuksia suomalaisille yrityksille kehittyvillä markkinoilla. Tästä on hyviä esimerkkejä Finnfundin sijoituksissa.

3. Yksittäisten rahoituskohteidenvalinnassa huomioitavia kriteerejä

3.1. *Finanssisijoituksen tilastolliset kriteerit*

Rahoituskohteiden valinnassa on huomioitava finanssisijoitusten tilastolliset kriteerit, koska määräraha on käytettävissä ainoastaan kohteisiin, jotka täyttävät nämä. Kriteerit määritellään Eurostatin ”Government Debt and Deficit” manuaalissa ja kansallisesti sen soveltamista tulkitsee Tilastokeskus. Huomionarvoista on, että vuodelta 2010 olevan Eurostatin manuaalin uusin versio on ilmestynyt elokuussa 2019. Uusi manuaali saattaa muuttaa finanssisijoitusten määritelmiä tai reunaehtoja. Ne on huomioitava tämän investointisuunnitelman toimeenpanossa.

3.2. *Kehityspolitiikan läpileikkaavat tavoitteet*

UM on uusimassa ohjeistustaan läpileikkaavien tavoitteiden edistämiseksi. Uusittu ohje tulee perustumaan neljään tavoitteeseen: 1. Sukupuolten välinen tasa-arvo 2. Syrjimättömyys 3. Ilmastokestävyys (climate resilience) 4. Vähäpäästöinen kehitys (low emission development). Finanssisijoitusmäärärahalla rahoitettavien ohjelmien tavoitteiden ja rahoitusehtojen määrittelyssä huomioidaan läpileikkaavien tavoitteiden edistäminen, tulevan ohjeistuksen pohjalta.

3.3. *Rahoituskohteen tehokkuus ja kehitysvaikutusten arviointi*

Eri vaihtoehtojen toteutettavuudessa otetaan huomioon myös sijoitusta hallinnoivan kehitysrahoittajan toiminnan tehokkuus, kapasiteetti ja kokemus. Aivan erityisesti tarkastellaan ko. tahon kykyä seurata, arvioida ja raportoida rahoitettavien hankkeiden vaikutuksista, asetettujen kehityspoliittisten tavoitteiden näkökulmasta. Näiden arvioimiseksi käytetään UM:ssä jo olevaa tietoa, ulkopuolisia riippumattomia arvioita⁴ sekä muiden avunantajien kokemuksia. Valittavien kohteiden tulisi myös mielellään olla sellaisia, että UM:llä on valmiiksi yhteistyösuhteet ja muutakin seurantaa emo-organisaatioon. Näin ohjaus ja politiikkavaikuttaminen tapahtuvat olemassa olevien rakenteiden puitteissa.

Sijoitusjärjestelyssä tulee myös huomioida hallinnollinen kuormitus ja kulut UM:lle. UM:n hallinnollisen kuorman kohtuullistamiseksi finanssisijoituskohteita tulisi olla vain muutama per

---

⁴Esim. MOPAN (Multilateral Organizations Performance Assessment Network) arvioreportit.

vuosi. Portfolion hallinnan ja finanssisijoitusten toteutumisen seurannan kannalta on tärkeää, että kokonaisuuden seurantaan vastuutetaan UM:ssä yksittäinen taho, joka on UM/KEO-50

3.4. Yritysvastuullisuuden tavoitteet

Hallitusohjelmassa linjataan, että ”*velvoitetaan kehitysyhteistyövaroin tuettavat yritykset noudattamaan verovastuullisuuden ja avoimuuden kriteereitä sekä edistämään ihmisoikeuksia sekä Suomen kehityspolitiikan tavoitteita*”.

UM:n kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö perustuu ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan. Yritysyhteistyön ja -tuen suhteen ohjeena toimivat erityisesti YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet (United Nations Guiding Principles on Human Rights). Siltä osin kuin finanssisijoitusmäärärahalla rahoitetaan yritystoimintaa, jokaisen rahoitusohjelman valmistelun yhteydessä arvioidaan miten hallitusohjelman ko. tavoitteet toteutuvat kehitysrahoittajan toiminnassa, ml. ympäristö- ja yhteiskuntavastuun sekä ihmisoikeusriskien huomiointi. Maailmanpankin IFC:llä on esimerkiksi olemassa omat laatujärjestelmänsä (environmental and social performance standards), jossa linjataan näistä, ja joita esimerkiksi Finnfund soveltaa.

Lähtökohtana on myös, että kaikki yrityksiä tukevat rahoituskohteet edistävät kehitysmaiden verokertymää. Jokaisen rahoitusohjelman valmistelun yhteydessä arvioidaan, että verovastuullisuus on huomioitu rahoituskumppanin toiminnassa Suomen tavoitteiden mukaisesti.

3.5. Synergiat Suomen muun yhteistyön kanssa

Uusien rahoituskohteiden valinnan yhteydessä arvioidaan synergiat muuhun Suomen tekemään yhteistyöhön temaattisesti tai alueellisesti. Näitä voivat olla esimerkiksi kahdenvälisen yhteistyön ohjelmat, yksityisen sektorin instrumentit (Finnfund, *Public Sector Investment Facility* / PIF, Finnpartnership, BEAM) sekä Team Finland -yhteistyö, etenkin kansainvälisten hankintojen Team Finland palvelumalli. Samalla arvioidaan toimia, joilla näitä synergioita voidaan edistää.

Erityisesti kiinnitetään huomiota suomalaisten yritysten osallistamiseen investointeihin. Sijoituksia ei voida sitoa suomalaisille toimijoille, mutta muut keinot kartoitetaan sijoituspäätösten yhteydessä ja laaditaan toimintasuunnitelma suomalaisyritysten aktivoimiseen. Suomalaisten osallistumista investointeihin myös seurataan mm. vuositapaamisten yhteydessä.

4. Suunnitelman toimeenpano ja tuloraportointi

Finanssisijoitusmäärärahan kohdentamisesta vuositasolla päätetään ko. investointisuunnitelman mukaisesti, Kehitysyhteistyön toimintatapauudistus (KeTTU) -prosessin yhteydessä määritellyn syklin pohjalta. Tämä tarkoittaa, että TAE-prosessin yhteydessä esitetään tulevan vuoden määrärahan kohdistaminen.

UM/KEO-50 valmistelee määrärahaesitykset ja vastaa niiden seurannasta ja raportoinnista. Tämän lisäksi UM:öön perustetaan pysyvä ja laajempi UM:n *investointiryhmä*, joka osallistuu rahoituskohteiden valintaan, valmisteluun ja seurantaan. Työryhmän kokoonpanossa on lähdettävä ko. suunnitelman tavoitteista ja kriteereistä ja niihin liittyvistä asiantuntijatarpeista (mm. ilmastoteemat, Afrikka, läpileikkaavat tavoitteet, tulohjaus, juridiset kysymykset, jne.).

UM/KEO-50 tuottaa investointisuunnitelmasta vuosiraportin, joka tiivistää portfoliokehityksen suunnitelman tavoitteiden näkökulmasta. Raportissa seurataan 75 prosentin ilmastotavoitteen (hillintä- ja sopeutumisen osuudet) sekä 60 prosentin Afrikka-tavoitteen (ml. LDC-osuus) kehittymistä. Raportissa raportoidaan investointiohjelman tuloksista käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Esimerkkejä portfoliotason mahdollisista tulosindikaattoreista ovat päästövähennykset (arvio ja toteutuma), luotujen työpaikkojen määrä (myös sukupuolidisagregoitu tieto) ja uusituvan energian tuotantokapasiteetti (MW). Muista indikaattoreista raportoidaan mahdollisuuksien puitteissa. Vuosiraportin tarkempaa rakennetta ja sisältöä kehitetään investointiryhmässä kehityspolitiikan tulosraportin mukaisesti.⁵

---

⁵<https://um.fi/documents/35732/0/Kehityspolitiikan+tulosraportti+2018+%281%29.pdf/d47fd092-b470-ca44-6d49-22a57bb0c5d0>